

(i) Printed Pages : 7] Roll No. ....

(ii) Questions : 9+9+9] Sub. Code : 

|   |   |   |   |
|---|---|---|---|
| 0 | 4 | 1 | 8 |
|---|---|---|---|

Exam. Code : 

|   |   |   |   |
|---|---|---|---|
| 0 | 0 | 0 | 5 |
|---|---|---|---|

**B.A./B.Sc. (General) 5th Semester  
Examination**

**1127**

**MUSIC**

**(Instrumental)**

**Paper : A : Theory**

**(In All Mediums)**

**Time : 3 Hours]**

**[Max. Marks : 45**

**Note :-** Attempt five questions in all, selecting at least one question from each Unit. Q. No. 9 is compulsory. All questions carry equal marks.

**Unit-I**

1. Discuss various Vadan Shaillies of your instrument. 9
2. Explain different varieties of Toras. 9

**Unit-II**

3. Discuss different folk instruments of Punjab and explain their importance in modern time. 9

**NA-407**

**( 1 )**

**Turn Over**

4. Explain the role of Laya and Tala in music. 9

### Unit-III

5. Write down a brief life sketch and contribution of Ustad Hafiz Ali Khan towards Indian music. 9
6. Discuss the contribution of Ustad Bismillah Khan in the field of Indian classical and film music. 9

### Unit-IV

7. Write in notation a Razakhani Gat of Rag Jai Jaiwanti with few Toras. 9
8. Write down Tal Tilwara with its single and double Layakarries. 9

### Unit-V

9. Compulsory question (any *nine*) :

- (i) Define Tan.
- (ii) Define Laya.
- (iii) What is Vibhag in the context of Tal ?
- (iv) Name the types of Laya.
- (v) Which Tal has 14 Matras ?
- (vi) Name any five folk instruments of Punjab.

- (vii) Name any *four* types of Toras.
- (viii) Write down the Bols of Maseetkhani Gat.
- (ix) Name popular Tals of Light music.
- (x) Name an instrumentalist who got Bharat Ratan award.
- (xi) What is Meend ?
- (xii) Define Kan.
- (xiii) Name different categories of instruments used in Indian music.  $1 \times 9 = 9$

## हिन्दी माध्यम

नोट :- प्रत्येक इकाई से एक प्रश्न चुनते हुए कुल पाँच प्रश्न कीजिए।  
प्रश्न क्र. 9 अनिवार्य है। सभी प्रश्नों के अंक समान हैं।

### इकाई-I

1. अपने वाद्ययंत्र की विभिन्न वादन शैलियों का वर्णन कीजिए। 9
2. तोड़ा की विभिन्न किस्मों का वर्णन कीजिए। 9

### इकाई-II

3. पंजाब के विभिन्न लोक वाद्ययंत्रों का वर्णन कीजिए तथा आधुनिक समय में उनका महत्त्व बताइए। 9
4. संगीत में लय तथा ताल की भूमिका बताइए। 9

### इकाई-III

5. भारतीय संगीत के लिए उस्ताद हफीज अली खान की जीवनी तथा योगदान संक्षेप में लिखिए। 9
6. भारतीय शास्त्रीय तथा फिल्म संगीत के क्षेत्र में उस्ताद बिस्मिल्लाह खान के योगदान का वर्णन कीजिए। 9

### इकाई-IV

7. कुछ तोड़ों के साथ-साथ राग जय-जयवंती की रजाखानीगत की नोटेशन लिखिए। 9
8. ताल तिलवाड़ा को इसके सिंगल तथा डबल लयकारियों सहित लिखिए। 9

### इकाई-V

#### 9. अनिवार्य प्रश्न (कोई नौ) :

- (i) तान की परिभाषा दीजिए।
- (ii) लय की परिभाषा दीजिए।
- (iii) ताल के संदर्भ में विभाग क्या है ?
- (iv) लय की प्रकारों के नाम दीजिए।
- (v) किस ताल में 14 मात्रायें होती हैं ?
- (vi) पंजाब के पाँच लोक वाद्ययंत्रों के नाम लिखिए।
- (vii) तोड़ों के चार प्रकार लिखिए।
- (viii) मसीतखानी गत के बोल लिखिए।
- (ix) लाइट (हल्के) संगीत के प्रसिद्ध तालों के नाम लिखिए।
- (x) भारत रत्न पुरस्कार प्राप्त करने वाले वादक का नाम बताइए।
- (xi) मीड क्या है ?
- (xii) कण की परिभाषा दीजिए।
- (xiii) भारतीय संगीत में प्रयुक्त वाद्य यंत्र की विभिन्न किस्में लिखिए।

1×9=9

## ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਧਿਅਮ

ਨੋਟ :- ਹਰ ਇੱਕ ਇਕਾਈ ਤੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚੁਣਦੇ ਹੋਏ ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ । ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ : 9 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ । ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਅੰਕ ਸਮਾਨ ਹਨ ।

### ਇਕਾਈ-I

1. ਆਪਣੇ ਸਾਜ਼ ਦੀਆਂ ਵਿਭਿੰਨ ਸਾਜ਼ ਸ਼ੈਲੀਆਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ । 9
2. ਤੋੜਾ ਦੀਆਂ ਵਿਭਿੰਨ ਕਿਸਮਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ । 9

### ਇਕਾਈ-II

3. ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਲੋਕ ਸਾਜ਼ਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ ਅਤੇ ਅਧੁਨਿਕ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਦੱਸੋ । 9
4. ਸੰਗੀਤ ਵਿੱਚ ਲਯ ਅਤੇ ਤਾਲ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੱਸੋ । 9

### ਇਕਾਈ-III

5. ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਲਈ ਉਸਤਾਦ ਹਫੀਜ ਅਲੀ ਖਾਨ ਦੀ ਜੀਵਨੀ ਅਤੇ ਯੋਗਦਾਨ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ । 9
6. ਭਾਰਤੀ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਅਤੇ ਫ਼ਿਲਮ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਉਸਤਾਦ ਬਿਸਮਿਲਾਹ ਖਾਨ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ । 9

### ਇਕਾਈ-IV

7. ਕੁੱਝ ਤੋੜਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਰਾਗ ਜੈ-ਜੈਵੰਤੀ ਦੀ ਰਜਾਖਾਨੀਗਤ ਦੀ ਨੋਟੇ ਸ਼ਨ ਲਿਖੋ । 9
8. ਤਾਲ ਤਿਲਵਾੜਾ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਸਿੰਗਲ ਅਤੇ ਡਬਲ ਲਾਯਕਾਰੀਆਂ ਸਹਿਤ ਲਿਖੋ । 9

### ਇਕਾਈ-V

9. ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (ਕੋਈ ਨੌਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ) :

- (i) ਤਾਨ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ ।
- (ii) ਲਯ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ ।
- (iii) ਤਾਲ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਵਿਭਾਗ ਕੀ ਹੈ ?
- (iv) ਲਯ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦਿਓ ।
- (v) ਕਿਸ ਤਾਲ ਵਿੱਚ 14 ਮਾਤਰਵਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ?
- (vi) ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੰਜ ਲੋਕ ਸਾਜ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਲਿਖੋ ।
- (vii) ਤੋੜਾਂ ਦੇ ਚਾਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਲਿਖੋ ।
- (viii) ਮਸੀਤਖਾਨੀ ਗਤ ਦੇ ਬੋਲ ਲਿਖੋ ।
- (ix) ਲਾਇਟ (ਹਲਕੇ) ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਤਾਲਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਲਿਖੋ ।
- (x) ਭਾਰਤ ਰਤਨ ਇਨਾਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਾਦਕ ਦਾ ਨਾਮ ਦੱਸੋ ।
- (xi) ਮੀਂਡ ਕੀ ਹੈ ?
- (xii) ਕਣ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ ।
- (xiii) ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਵਿੱਚ ਉਪਯੋਗੀ ਸਾਜ਼ ਯੰਤਰ ਦੀਆਂ ਵਿਭਿੰਨ ਕਿਸਮਾਂ ਲਿਖੋ ।

1×9=9